

Kapitola 9

Francie v české zahraniční politice

Eliška Tomalová

FRANCIE V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: VÝCHODISKA

Česko-francouzské vztahy nezaujímají v bilaterální vztazích České republiky zvláštní místo. Nemají větší prostor ani v základních programových dokumentech vztahujících se k české zahraniční politice; v *Koncepci zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006* jsou zahrnuty do oddílu *Vztahy s evropskými členskými a kandidátskými zeměmi NATO a EU*, aniž by byla Francie explicitně zmíněna. V současné době neexistuje žádný koncepční dokument, který by definoval dlouhodobé zaměření česko-francouzských vztahů.

Z analýzy vzájemných vztahů a z projevů českých politických představitelů vyplývá, že česká zahraniční politika se tradičně na Francii jako hlavního partnera v Evropské unii ne dívá. Vzájemné vztahy byly dokonce od poloviny devadesátých let spíše chladné – Francie se více orientovala v rámci regionu střední a východní Evropy na Polsko jako na tradičního i kulturního spojence a stavěla se kriticky k zahraničněpolitickým postojům ČR (např. v souvislosti s vývojem v bývalé Jugoslávii). Česká republika se zase kromě sousedských vztahů zaměřovala více na budování vztahu s anglosaskými zeměmi s důrazem na atlantickou vazbu.

Přes přetrvávající vzájemnou nedůvěru, založenou zejména na výše zmíněné odlišné zahraničněpolitické orientaci, znamenal rok 2007 pro francouzsko-české vztahy zintenzivnění spolupráce v rovině administrativní, akademické a politické. Hlavním motivem tohoto úsilí o zlepšení vzájemných vztahů je blížící se předsednictví Rady EU, které bude Česká republika vykonávat v první polovině roku 2009, tedy hned po Francii. Spolupráce je posílena i novým typem předsednictví Rady EU, které je od roku 2007 tzv. týmové – zavazuje vždy tři státy, jejichž předsednictví na sebe navazují, k užší koordinaci postojů a komunikaci. V případě České republiky jde týmové předsednictví v rámci uskupení Francie, Česká republika a Švédsko.

Události spojené s předsednictvím Rady EU jsou příležitostí pro zlepšení česko-francouzských vztahů na bilaterální úrovni. Snaha o jejich zintenzivnění je zjevná zejména z francouzské strany, jak je patrné i z oficiálních vyjádření francouzských představitelů.¹ V této souvislosti je významný pokrok ve francouzském vnímání celého středoevropského regionu. Po prezidentských volbách, které se ve Francii konaly v dubnu a květnu 2007 a ze kterých vyšel vítězně Nicolas Sarkozy, je patrné, že Francie projevuje o danou oblast větší zájem. Právě Česká republika je zde považována, alespoň podle projevů francouzských politických představitelů a diplomatů, za hlavního partnera.²

ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA VŮČI FRANCII: AGENDA, UDÁLOSTI

Hlavní témata a politická dimenze česko-francouzských vztahů v roce 2007

Jak bylo řečeno v úvodu, chystaná předsednictví obou zemí Rady EU představují téma číslo jedna vzájemných vztahů v roce 2007. V souvislosti s předsednictvím bylo možné pozorovat vzestup zájmu na francouzské i české straně, o kterém můžeme mluvit zejména od poloviny roku 2007 (vzhledem k tomu, že v první polovině roku 2007 procházela Francie vnitropolitickými změnami). Téma předsednictví se projevovalo ve všech rovinách spolupráce – politické, administrativní, ekonomické, ale i kulturní a akademické. Na politické rovině můžeme narůstající tendenci vztahů dokumentovat na počtu návštěv politických představitelů obou zemí, který je opravdu bezprecedentní. Za českou stranu došlo k pracovní návštěvě místopředsedy vlády ČR A. Vondry v Paříži v dubnu 2007, v červnu 2007 navštívil Francii ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg. V říjnu 2007 se setkal s francouzským prezidentem premiér M. Topolánek, který se během jejich setkání zaměřil zejména na budoucnost nové evropské reformní smlouvy a na chystaná předsednictví Rady EU. Český premiér za svého francouzským pobytu nebyl pouze v Paříži, navštívil i jeden z tzv. *pôles de compétitivité*³ (podrobněji o *pôles de compétitivité* viz níže). Předsednictví Rady EU bylo tématem i dalších setkání (např. vládní seminář, věnovaný francouzskému předsednictví, konaný v listopadu 2007 ve francouzském Rambouillet, kterého se účastnil mj. A. Vondra).

Z francouzských představitelů, kteří navštívili Českou republiku, je nutné se zmínit o návštěvě Jeana-Pierra Jouyeta, státního tajemníka pro evropské záležitosti (září 2007), která představovala oficiální zahájení spolupráce Francie, ČR a Švédska v rámci příprav předsednictví Rady EU. Během návštěvy došlo k třístranné pracovní schůzce za přítomnosti českých, francouzských a švédských ministrů zahraničních věcí a ministrů pro evropské záležitosti. Bilaterální dimenzi vztahů se věnovala schůzka J.-P. Jouyeta s premiérem M. Topolánkem, s místopředsedou vlády pro evropské záležitosti A. Vondrou, ministrem zahraničních věcí K. Schwarzenbergem a se členy Parlamentu ČR, která „potvrdila vůli prohloubit francouzsko-českou spolupráci s ohledem na přípravu po sobě jdoucích předsednictvích EU“.⁴ Podle informací francouzského velvyslanectví v Praze byla na programu schůzky kromě technické přípravy uváděna jako hlavní oblast spolupráce ekonomika, energetická politika a kulturní spolupráce.

Mezi další významná setkání patří návštěva Hervé Novelliho, státního tajemníka pro podniky v zahraničí a obchod (říjen 2007), a Jeana-Louise Borloo (září 2007), francouzského ministra životního prostředí. V roce 2007 proběhly kontakty i mezi opozicí – neúspěšná kandidátka na francouzský nejvyšší úřad socialistka Ségolène Royalová, která se zúčastnila Fóra 2000, se během svého pobytu setkala s J. Paroubkem. Na jaro 2008 je plánované i setkání na nejvyšší úrovni – příjezd prezidenta N. Sarkozyho byl očekáván v červnu 2008.

Kromě vyšší intenzity vzájemných kontaktů bylo možné na konci roku sledovat jasnější náznaky vztahující se k obsahovým prioritám obou předsednictví. Ačkoli obě země své oficiální priority před koncem roku 2007 nezveřejnily, začala se rozvíjet diskuse o hlavních okruzích zájmů, které oba státy hodlají realizovat v rámci svého předsednictví.⁵ Z těchto možných priorit vyplývá, že Francie se během svého předsednictví zaměří na společnou energetickou politiku, klimatické změny (zejména na vývoj po skončení platnosti Kjótského protokolu a na evropskou vůdčí roli v dané oblasti), imigrační politiku, oblast společné obrany v rámci nové evropské strategie a na ekonomický rozvoj EU v souladu se sociálním pokrokem EU. Hlavními tématy pak budou sociální otázky, vývoj v oblasti eurozóny a její lepší *gouvernance* a reflexe budoucnosti Evropy. Česká republika, která za motto svého předsednictví zvolila „Evropa bez bariér“, bude akcentovat konkurenceschopnost Evropy, rozvoj energetické politiky, nové rozpočtové nastavení EU, globální roli EU a otázky spojené s evropskou bezpečností.⁶ Konsenzus mezi Českou republikou a Francií lze tak podle účastníků konference „Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie“, konané 5. 12. 2007 na Ministerstvu zahraničních věcí ČR a pořádané ÚMV, očekávat v otázce společné energetické politiky a v oblasti posilování Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Naopak odlišnosti lze nalézt v teritoriálním vymezení prioritních oblastí – pro každou zemi je důležitý jiný geografický akcent, se kterým chce posilovat nejen bilaterální, ale i celoevropské vztahy. Francie spatřuje prioritní oblast ve Středomoří, Česká republika se dlouhodobě zaměřuje na prohlubování vztahů EU s Balkánem.⁷

Kromě otázek, spojených s chystanými předsednictvími Rady EU a evropskou politikou obecně, se na politické úrovni objevilo v roce 2007 téma, kde se oficiální pozice Francie a České republiky rozcházejí. Šlo o umístění radarové základny jako součásti protiraketové obrany na území ČR. I při návštěvě předsedy vlády ČR M. Topolánka v Paříži se projeví rozdílné postoje. Zatímco český premiér v Paříži prezentoval otázku radaru jako otázku bilaterálních vztahů, kterou je třeba zahrnout do jednání v rámci NATO, francouzský prezident N. Sarkozy zdůraznil nutnost evropského řešení problému a vyjádřil přesvědčení, že rozhodnutí o umístění radarové základny by mělo důsledky pro celoevropskou bezpečnost, a týká se tedy všech evropských partnerů.⁸

I na administrativní rovině se odehrály užší kontakty, a to zejména na úrovni resortních ministerstev. V roce 2007 tak došlo například ke konzultacím vrchního ředitele teritoriální sekce II v sekci pro rozvojovou spolupráci francouzského ministerstva zahraničních věcí (duben 2007), konzultaci delegace ministerstva průmyslu a obchodu na francouzském ministerstvu hospodářství a financí (červen 2007) a ke

konzultaci zástupců ministerstva zemědělství (červenec 2007). Z iniciativy Francie (spolu s *Organisation Internationale de la Francophonie*, OIF) probíhal jazykový program výuky francouzštiny pro 1300 úředníků české státní správy.

V daném období se rovněž znásobil v akademické a nevládní sféře počet společných konferencí a kulatých stolů, vztahujících se k českému a francouzskému pohledu na evropskou integraci a samozřejmě k nadcházejícímu předsednictví. Z francouzské strany vzešla i snaha posilovat studentské výměny a podporovat společné studijní programy českých a francouzských vysokých škol.

KULTURNÍ DIMENZE ČESKO-FRANCOUZSKÝCH VZTAHŮ V ROCE 2007

Kulturní dimenze a ekonomická dimenze česko-francouzských vztahů mají v postkomunistickém období pevnější základy než dimenze politická. Francie je zemí, která kulturní složku tradičně považuje za významnou součást své zahraniční politiky, a to nejen ve vztahu k ČR. Akcent na kulturní diplomacii je patrný u všech zahraničně-politických partnerství Francie. Rok 2007 neznamenal v česko-francouzských vztazích v kulturní oblasti výraznou změnu. České centrum v Paříži, hlavní nositel naší kulturní diplomacie ve Francii, se zaměřilo na cyklus vzpomínkových akcí k výročí Charty 77, v rámci kterých byla připomenuta i francouzská solidarita vůči československému disentu (akce se konaly nejen v Paříži, ale i v regionech). Cyklus se setkal s velkým zájmem z francouzské strany. Tradiční oblastí prezentace české kultury byla i v roce 2007 hudba (velký ohlas u kritiků i u francouzského publika vyvolalo např. uvedení Janáčkovy opery *Věc Makropulos* v Opéra Bastille v Paříži).

Kulturní dimenze je pro Francii významná i v souvislosti s nadcházejícím předsednictvím Rady EU. Na francouzské straně je patrné, že na rozdíl od České republiky bude i v rámci předsednictví Rady EU hrát oblast kultury významnou roli (jak v souvislosti s doprovodnými akcemi, tak i v rovině iniciativ v rámci „evropské kulturní politiky“). Podle dokumentů ZÚ v Paříži se Francie dokonce „před svým předsednictvím v roce 2008 snaží z kultury učinit ústřední téma, a zahájila proto značnou kulturní ofenzivu“. Již v březnu 2007 tak Francie vyhlásila konání evropské kulturní sezóny 2008 v souvislosti s předsednictvím, jejíž hlavním pořadatelem bude CULTURESFRANCE (vládní agentura pro šíření francouzské kultury v zahraničí). Francie již oslovila Českou republiku, aby v rámci svého předsednictví na projekt navázala, čeští představitelé se však zatím staví k návrhu zdrženlivě.

Do kulturní dimenze vzájemných vztahů spadá i spolupráce v oblasti školství. V roce 2007 byly „navázány další partnerské vztahy mezi českými a francouzskými středními školami. Na zprostředkování se podílel ZÚ, v některých případech ve spolupráci s MŠMT.“⁹ Dále došlo ke střídání na pěti lektorských pozicích v celé Francii. Zastupitelský úřad v Paříži považuje za největší událost v agendě školství seminář pro vyučující českého jazyka, literatury a historie. Cílem bylo zamyšlení nad zlepšením propagace českého jazyka a její propojení s obchodní sférou (z ČR se jednání zúčastnil Jindřich Fryč, ředitel Odboru mezinárodních vztahů MŠMT).¹⁰

Ekonomická dimenze česko-francouzských vztahů v roce 2007

Ekonomická dimenze česko-francouzských vztahů má dlouhodobě narůstající tendenci. Podle obchodního rady francouzského velvyslanectví v Praze „je mezi našimi zeměmi patrná silná dynamika rozvoje obchodních vztahů. Objem vzájemné výměny mezi Francií a ČR se za poslední dekádu téměř zdesetinásobil. Jen za poslední dva roky dosahuje dynamika růstu vzájemného obchodu více než 25 %.“¹¹ Dochází také k růstu českého exportu do Francie a francouzští investoři projevují stále větší zájem o Českou republiku. V současné době zaujímá Francie šesté místo mezi dovozci do ČR a je čtvrtým nejvýznamnějším zahraničním investorem v ČR.

Mezi důležité akce v oblasti ekonomické spolupráce obou zemí patřil v roce 2007 seminář konaný v rámci programu na podporu decentralizované spolupráce s názvem „Clustery, nástroj pro ekonomický rozvoj evropských měst a regionů“. Seminář se věnoval zejména sdílení zkušeností v oblasti výzkumu, přenosu technologií a vývoje podniků, řízení a financování clusterů (tj. center spojujících výzkumná střediska, státní a soukromé subjekty a aspirujících na mezinárodní význam v dané oblasti spolupráce) a jejich mezinárodní partnerské spolupráce. Mezi účastníky patřili zástupci českých a francouzských clusterů a představitelé veřejných institucí, podniků a asociací. Francouzskou stranu na setkání reprezentoval mj. i francouzský státní tajemník pro podniky a zahraniční obchod Hervé Novelli, který byl v říjnu 2007 na pracovní návštěvě ČR. H. Novelli se při své návštěvě sešel s českým ministrem průmyslu a obchodu M. Římanem a s náměstkem Martinem Tlapou. Zahájil také činnost bilaterálního pilotního výboru Francouzsko-českého ekonomického roku (viz níže). Zdůraznil „nutnost prohloubení spolupráce mezi Francií a ČR v oblasti boje proti padělkům, v oblasti inovací, konkurenceschopnosti a úlohy malých a středních podniků“.¹²

Na období, kdy budou předsedat EU Francie a poté ČR, se chystá také z iniciativy Francie tzv. francouzsko-český ekonomický rok, nad kterým převzal za českou stranu záštitu český premiér M. Topolánek. Cílem tohoto projektu je „posílení vzájemných obchodních výměn, spolupráce obou zemí na evropských tématech, jako je ekonomika, průmysl a zemědělství a překonání stereotypů, které existují v komunikaci mezi oběma zeměmi“.¹³ Francouzsko-český ekonomický rok má zahrnout celou řadu aktérů – z veřejné sféry zejména hospodářské komory obou zemí, velvyslanectví, regiony, apod., a ze soukromé sféry samozřejmě firmy. Uvažuje se také o větší podpoře studentských výměn a stáží v soukromých podnicích a posílení spolupráce mezi výše zmíněnými *pôles de compétitivité* a jejich českými protějšky – clustery.¹⁴

**IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ
ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY VŮČI FRANCII*****Aktéři na české straně***

Aniž bychom se pouštěli do analýzy současného politického nastavení výkonné moci v zahraniční politice České republiky, můžeme říci, že hlavní vliv na formulaci české zahraniční politiky v rovině česko-francouzských bilaterálních vztahů má dlouhodobě Ministerstvo zahraničních věcí ČR. V rámci MZV se agendou česko-francouzských

vztahů zabývá teritoriálně zaměřený Odbor západní Evropy, který má na starosti rovinu politických vztahů a frankofonní oblast. Současné MZV můžeme ovšem považovat za instituci více orientovanou na atlantické vazby a na vztahy v rámci našeho regionu. Česko-francouzské vztahy zde nenalézají výraznější tematizaci.

Hlavní „anténou“ a výkonným orgánem zahraniční politiky ČR ve Francii je zastupitelský úřad v Paříži (ZÚ). Hraje zejména roli zprostředkovatele kontaktů, a to ve všech oblastech vzájemných vztahů (např. mezi partnerskými školami, na úrovni spolupráce samospráv apod.). Poskytuje také své prostory pro konání významných akcí, které sám nebo ve spolupráci s dalšími partnery organizuje. Dále se podílí na doprovodném programu návštěv českých představitelů ve Francii, například na organizaci setkání s francouzskými novináři. ZÚ komunikuje s francouzskými úřady (v roce 2007 tak např. intervenoval u příslušných francouzských institucí ve věci lektorátu v Nîmes nebo při svých jednáních poukazoval na fakt, že při konkurzech do francouzské zahraniční služby zanikla možnost složit zkoušku z českého jazyka, apod.). V prostorách ZÚ sídlí i České centrum, které se zaměřuje zejména na kulturní dimenzi české zahraniční politiky, ale stejně jako i ostatní Česká centra v zahraničí dává prostor turistické a ekonomické prezentaci České republiky v zahraničí. České centrum v Paříži má velice dobré postavení mezi kulturními instituty ostatních zemí v Paříži; v minulých letech hrálo i roli iniciátora spolupráce více kulturních center (např. u příležitosti rozšíření EU v roce 2004).

Úřad vlády nepatří mezi hlavní aktéry česko-francouzských vztahů, zapojuje se hlavně tematicky, což lze dokumentovat i na příkladu chystaných předsednictví Rady EU obou zemí. Agendu předsednictví má na ÚV ve své kompetenci Sekce pro předsednictví ČR v Radě EU (rozdělena na Odbor logistiky a organizace, Odbor rozpočtu a veřejných zakázek a Odbor komunikace), spadající pod Úřad místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. Předsednictví chápe primárně jako exekutivní záležitost, a proto komunikuje hlavně s exekutivními složkami státní správy ČR, ale i ostatních členských zemí EU.

Z resortů mimo MZV patří k důležitým aktérům také Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR (zejména v oblasti lektorátů učitelů českého jazyka na jazykové katedry ve Francii, zprostředkování partnerství mezi školami a podpory vysílání českých studentů na tříleté studijní pobyty do Dijonu a Nîmes), Ministerstvo kultury ČR a Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. U ostatních ministerstev závisí na obecném naladění resortu, často ovšem na konkrétních iniciativách zaměstnanců, kdy nezdídkakdy rozhodují i jazykové znalosti.

Prezident nebyl dlouhodobě aktivním hráčem česko-francouzských vztahů, ve kterých na jejich nejvyšší úrovni existuje velká mezera – k poslední návštěvě prezidenta ČR ve Francii došlo v roce 2003, kdy byl francouzským prezidentem ještě Jacques Chirac. Později se uskutečnila setkání na prezidentské úrovni jen na multilaterálních fórech. Vzájemným vztahům rozhodně neprospěla právě Chiracova vyjádření na adrese středoevropských států v souvislosti s podporou americké zahraniční politiky. Ani V. Klaus nebyl vůči Francii nijak vřelý. Podle vyjádření zástupců MZV se v minulých letech nevyjadřoval k francouzským partnerům ani kladně, ani záporně. V současné době je patrná snaha o zlepšení vztahů – iniciativa přišla zejména z francouzské

strany, a to konkrétně od prezidenta N. Sarkozyho. Co budou takové snahy konkrétně obnášet, nyní česká strana zatím jen očekává.

Vztahy s Francií se zabývají i obě komory Parlamentu ČR a jejich zahraniční výbory, a to zejména formou užších kontaktů se svými francouzskými protějšky a se zástupci francouzského velvyslanectví v Praze. Na půdě Poslanecké sněmovny byla počátkem roku 2007 nově ustanovena meziparlamentní Skupina přátel ČR–Francie, která udržuje kontakty s Velvyslanectvím Francie v ČR. Její členové jsou pravidelně zváni na akce pořádané velvyslanectvím, nový francouzský velvyslanec v ČR se byl členům skupiny po svém jmenování představit. Mezi další parlamentní aktéry na poli česko-francouzských vztahů lze zařadit Výbor pro evropské záležitosti (v září 2007 přijal např. jeho předseda O. Liška J.-P. Jouyeta a došlo k diskusi o evropské politice Francie a k projednávání možností spolupráce v rámci chystaných předsednictví Rady EU; v listopadu 2007 se uskutečnilo jednání členů zmíněného Výboru s předsedou Meziparlamentní skupiny přátel Francie–ČR Jeanem-Pierrem Soissonem v Národním shromáždění ve Francii). Zahraniční výbor Poslanecké sněmovny ale nevěnoval tématu francouzsko-českých vztahů ani jednu schůzi. Na půdě Senátu také dochází k setkáním mezi zástupci výborů obou horních komor. V květnu 2007 došlo například k přijetí francouzské delegace vedené místopředsedou legislativního výboru Senátu Francie Patricem Gépardem – byla projednávána mj. i modernizace legislativního procesu a role národních parlamentů v evropských záležitostech; v říjnu 2007 odcestovala do Francie delegace Výboru pro zahraniční záležitosti, obranu a bezpečnost, vedená Richardem Sequensem).

Dalším aktérem česko-francouzských vztahů jsou města a regiony. V současné době existuje přibližně 40 partnerství českých a francouzských měst (např. hlavní město Praha podepsalo v roce 1997 společné prohlášení o spolupráci s Paříží) a také partnerství krajů. Kromě poskytování informací ke koordinaci aktivit měst a regionů ze strany MZV nedochází

Francie v České republice

Francie v České republice je kromě aktivit francouzského velvyslanectví velice iniciativní v porovnání s jinými zahraničními partnery v oblasti kulturní a akademické spolupráce. Kulturní aktivity se soustřeďují zejména v rámci Francouzského kulturního institutu v Praze (*Institut français de Prague*), který je pořádá jak uvnitř svého sídla v Praze, tak mimo ně (jako např. tradičně festival francouzského filmu, konaný vždy na podzim; v roce 2007 nejen v Praze, ale i v regionech). Kulturní a jazykovou nabídku doplňuje síť *Alliances françaises*, které jsou rozvrstveny i regionálně. Dnes působí v České republice celkem šest *Alliances françaises* (Praha, Brno, Plzeň, Ostrava, Liberec, České Budějovice) a sedm tzv. francouzsko-českých klubů (Kroměříž, Ústí nad Labem, Louny, Zlín, Příbram, Hradec Králové, Kladno). Ve výzkumu (v oblasti humanitních a společenských věd) zaujímá hlavní místo CEFRES (*Centre français de recherche en sciences sociales*) – výzkumný ústav, který spadá pod ředitelství Univerzity vědecké a výzkumné spolupráce francouzského ministerstva zahraničních věcí.

Francie klade dlouhodobě důraz na výuku francouzského jazyka a výuku ve francouzském jazyce. Podporuje na úrovni středního školství tzv. bilingvní a nově i ev-

ropské sekce gymnázií. Na vysokých školách existovalo ke konci roku 2007 celkem sedm společných studijních programů českých a francouzských vysokých škol (převažuje zde ekonomické zaměření). Lze říci, že Francie v posledních letech ustupuje od konceptu šíření vlastní kultury a systému vzdělávání výlučně ve francouzském jazyce a dává přednost takové situaci, kdy je jazyk nositelem kultury a hodnoty, ne nástrojem. Proto i v rámci akademické spolupráce je patrná větší otevřenost vůči užívání například anglického jazyka.

V ekonomické oblasti působí v České republice tzv. *mission économique*, která je součástí francouzského velvyslanectví v ČR, tak i Francouzsko-česká obchodní komora, která byla založena v březnu 1996 (dnes má FČOK 301 členů, z čehož 82 % tvoří „francouzské“ firmy, 16 % české firmy a 2 % firmy s mezinárodní účastí). Francouzsko-česká obchodní komora je financovaná ze soukromých zdrojů.

Multilaterální dimenze

Kromě členství ve velkých mezinárodních organizacích, jako je Evropská unie, OSN, OECD, Rada Evropy a další, spojuje Francii a Českou republiku také OIF (*Organisation Internationale de la Francophonie* – Mezinárodní organizace Frankofonie), kde má Česká republika od roku 1996 statut pozorovatele. Agenda OIF, která v minulosti měnila místo v rámci organizační struktury ministerstva zahraničních věcí (v minulých letech spadající pod Odbor OSN, Odbor multilaterálních organizací, Odbor pro krajany, kulturu a zahraniční prezentaci), je dnes – ne zcela logicky – součástí náplně práce Odboru západní Evropy. Nejvíce přímých kontaktů v této oblasti ovšem nemá MZV, ale Kancelář prezidenta republiky.

ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA VŮČI FRANCII V MEDIÁLNÍM, VEŘEJNÉM A POLITICKÉM PROSTORU

Pomineme-li organizaci konferencí vztahujících se v roce 2007 zejména k tématu předsednictví Rady EU,¹⁵ ale i k vzájemnému pohledu na evropskou integraci, nebyla akademická a nevládní sféra formálně zapojena do tvorby zahraničněpolitické dimenze česko-francouzských vztahů. Česko-francouzské vztahy nepatří ani mezi velká mediální a politická témata. Francie se v roce 2007 dostala na stránky českého tisku hlavně díky vnitropolitickým změnám, kterými procházela – v dubnu a v květnu se konaly prezidentské volby, v červnu parlamentní volby a nadcházející období je poznamenáno reformním úsilím nového prezidenta a reakcemi francouzské společnosti na ně. Větší pozornosti si zasloužila až návštěva premiéra M. Topolánka ve Francii, o které informovaly všechny české celostátní deníky. Pozitivně hodnotily zejména to, že Francie obrátila svou pozornost i na malé hráče v EU a že se francouzský prezident po delší době zajímá o střední Evropu. Na stránkách novin bohužel nedošlo k hlubší analýze – české deníky se zaměřily hlavně na výčet projednávaných témat, tj. zejména na úsilí francouzského prezidenta najít u středoevropských států podporu pro *Lisabonskou smlouvu* a předsednictví Rady EU. Je zároveň nutné podotknout, že francouzské deníky návštěvám českých politických představitelů přilíší pozornosti

nevěnovaly, a zůstaly tak v tradičním schématu francouzských prioritních geografických okruhů přes výše zmíněné deklarované cíle francouzských politiků obrátit pozornost více na východ.

Je nutné poznamenat, že při organizaci setkání mezi českými představiteli během jejich návštěv ve Francii a francouzskými novináři hraje významnou roli ZÚ v Paříži, který uspořádal například setkání místopředsedy vlády A. Vondry s novináři deníku *Le Monde* v dubnu 2007 (rozhovor byl otisknut 10. 4. 2007). S francouzskými novináři se setkal v rámci neformálního setkání i ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg v červnu 2007. Tiskovou konferenci uspořádal také bývalý český prezident V. Havel v Českém centru v Paříži, a to u příležitosti vydání své nové knihy *Stručně prosím*. Jeho přítomnost měla ve Francii větší mediální ohlas než ostatní návštěvy současných politických představitelů ČR.¹⁶

Jak je z předchozích řádek patrné, nalézá Česká republika ve francouzských médiích méně prostoru než Francie v médiích českých. Při srovnání poskytovaných informací o vzájemných vztazích a jejich dostupnosti lze ovšem konstatovat, že na francouzské straně je zejména na internetu téma zpracováno podrobněji a přehledněji – například na stránkách francouzského velvyslanectví v Praze, na rozdíl od stránek ZÚ v Paříži, nalezneme detailní informace nejen praktického charakteru, ale i podrobnosti vztahující se k politické agendě, k návštěvám francouzských představitelů v ČR (včetně programu a probíraných témat) apod. Francouzské internetové zdroje jsou tak v současné době vstřícnější k tomu, kdo hledá informace o česko-francouzských vztazích.

ZÁVĚR

Rok 2007 byl pro česko-francouzské vztahy rokem příprav, navazování kontaktů a plánování. Chystaná předsednictví, která se stala hlavním tématem, zaměstnávají a budou i v roce 2008 zaměstnávat administrativy obou zemí. Nemůžeme proto mluvit, i vzhledem k politickým změnám ve Francii, o konkrétních výsledcích, ty se projeví až v letech 2008 a 2009. Dlouhodobě pak závisí na prohlubování kontaktů na nejvyšší úrovni (např. prezidenta Sarkozyho, který navštíví Českou republiku v červnu 2008, se znovuzvoleným prezidentem ČR V. Klausem) a na dalším směřování české zahraniční politiky a jejím chápání Francie jako partnera České republiky.

Na rozdíl od oblasti politické, kde se Francie a Česká republika ještě hledají, je oblast ekonomických vztahů dlouhodobě v stále lepší kondici. Potvrzují to nejen údaje o investicích a vzájemné obchodní výměně, ale i stoupající počet politicko-ekonomických iniciativ, jako je výše zmiňovaný projekt Francouzsko-českého ekonomického roku nebo sdílení zkušeností v oblasti tzv. *pôles de compétitivité* na francouzské straně a clusterů na straně české.

Na závěr lze říci, že si Česká republika ve své zahraniční politice uvědomuje nutnost spolupráce s Francií, ale v jejím dlouhodobém nastavení převažuje stále atlantická orientace zahraničních vztahů, a to zejména v rámci Ministerstva zahraničních věcí ČR. Nadcházející předsednictví obou zemí Rady EU tak představuje příležitost

nápravy dlouhodobě spíše neutrálních vztahů, nelze jej ale brát pouze jako organizační záležitost. Je nutné si uvědomit společná témata, která předsednictví připravuje, uvědomit si, co můžeme mít společného, a to jak v rovině obsahových priorit, tak v rovině zapojení aktérů česko-francouzských vztahů.

Poznámky

- ¹ V podobném duchu se vyjádřil francouzský prezident N. Sarkozy během návštěvy předsedy vlády ČR M. Topolánka ve Francii v říjnu 2007, ale i představitelé francouzského velvyslanectví v Praze v rámci rozhovorů s autorkou (listopad 2007), dále pak představitelé akademické sféry, např. na konferenci „Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie“, konané 5. 12. 2007 na Ministerstvu zahraničních věcí ČR a pořádané ÚMV.
- ² Viz např. projev francouzského státního tajemníka pro evropské záležitosti Jeana-Pierra Jouyeta na francouzském velvyslanectví v Praze 20. 9. 2007. Jouyet vyjádřil vůli Francie rozvinout „strategické partnerství s Českou republikou“. On-line: (www.fance.cz).
- ³ *Pôles de compétitivité* jsou francouzským ekvivalentem českých clusterů.
- ⁴ Viz informace o návštěvě J.-P. Jouyeta na internetových stránkách francouzského velvyslanectví v Praze, viz www.france.cz.
- ⁵ Viz např. vystoupení J.-P. Jouyeta v září 2007; dále konference vztahující se k chystaným předsednictvím jako např. konference pořádaná občanským sdružením ANO PRO EVROPU „Jak zorganizovat úspěšné předsednictví“ (23. 10. 2007) a již zmiňovaná konference „Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie“.
- ⁶ Tomalová, Eliška: *Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie*. Policy Paper ÚMV, prosinec 2007, s. 4. On-line: (www.iir.cz/upload/PolicyPapers/2007/etomalova2007predsednictvi.pdf).
- ⁷ Ibid.
- ⁸ Nombreuses divergences entre la France et la République Tchèque sur l'UE. Viz www.euractiv.fr, citováno 10. 10. 2007.
- ⁹ Viz materiály poskytnuté autorce ZÚ v Paříži.
- ¹⁰ Viz materiály poskytnuté autorce ZÚ v Paříži.
- ¹¹ *Hospodářské noviny*, 13. 7. 2007.
- ¹² Viz podrobnější informace o návštěvě H. Novelliho. On-line: (www.france.cz/article-imprim,php3?id_article=928).
- ¹³ Bernard Boidin, obchodní rada francouzského velvyslanectví v Praze, při vystoupení v rámci doprovodného programu k veletrhu „Studovat ve Francii“, 15. 11. 2007.
- ¹⁴ Podrobnější informace o akcích, které se budou konat v rámci Francouzsko-českého ekonomického roku, bude možné najít od poloviny roku 2008 na stránkách ekonomické mise francouzského velvyslanectví v Praze – www.france.cz.
- ¹⁵ Viz např. již zmiňovaná konference „Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie“ a cyklus přednášek „Rendez-Vous s Evropou“, spolupořádaný Univerzitou Karlovou a francouzským velvyslanectvím v Praze, kde vystupují jak představitelé akademické sféry, tak političtí představitelé (např. v září 2007 francouzský tajemník pro evropské záležitosti J.-P. Jouyet).
- ¹⁶ Dle informací ZÚ v Paříži se tiskové konference účastnilo i několik televizních a rozhlasových stanic. V. Havel poskytl rozhovor do kulturní rubriky deníku *Le Figaro*. V deníku *Libération* vyšel Havlův dvoustránkový medailon.